

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Поліщук Л. Б.

**Історія зарубіжної літератури.
Античність. Середні віки.
Відродження**

*Навчально-методичний посібник
для студентів вищих навчальних закладів*

Умань
ВПЦ «Візаві»
2017

УДК 82.0(100)(075.8)

ББК 83.3(0)я73

П41

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету української філології
(протокол № 8 від 26 квітня 2017 року).*

*Затверджено рішенням кафедри слов'янських мов та зарубіжної
літератури (протокол № 11 від 4 травня 2017 року)*

Рецензенти:

Зелінська Оксана Юріївна – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Тищенко Тетяна Миколаївна – кандидат філологічних наук, професор кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичин.

Поліщук Л. Б.

П41 Історія зарубіжної літератури. Античність. Середні віки.

Відродження : навч.-метод. посібн. / Л. Б. Поліщук. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. – с.

Навчально-методичний посібник підготовлено для студентів філологічного факультету і включає у себе програму іспиту з історії зарубіжної літератури, список основної навчальної літератури та джерел для конспектування, тематику практичних занять (основні питання, домашні практичні завдання), методичні поради до кожного заняття.

УДК 82.0(100)(075.8)

ББК 83.3(0)я73

ЗМІСТ

Вступ	4
Опис навчальної дисципліни	7
Програма «Історія зарубіжної літератури»	8
Структура залікового кредиту	10
Завдання для самостійної роботи та індивідуально-дослідної роботи.....	13
Розподіл балів успішності студентів.....	16
Список основної навчальної літератури	17
Тематика практичних занять.....	19
Методичні поради до навчальних тем	24
Додатки.....	1
14	
Контрольні питання	116
Художні тексти, рекомендовані для обов'язкового читання	118
Поезії рекомендовані для вивчення напам'ять	119
Літературна бліц-вікторина	

.....	123
Словник літературознавчих	
термінів.....	128
Крилаті вислови	
.....	130

ВСТУП

Феномен античності впродовж віків привертає увагу людства, не втрачаючи своєї актуальності. Курсом історії “Античної літератури” традиційно розпочинається вивчення світової літератури в гуманітарних вузах. Завдання курсу – познайомити студентів із найвизначнішими творами давньогрецьких і римських авторів, на основі новітньої методології сформувавши уявлення про специфіку першої в Європі художньої літератури і розкрити її значення в загальному світовому літературному процесі. Як відомо, культура античності стала тим фундаментом, на якому пізніше розвивалася європейська художня культура. Знання античності необхідно філологу для розуміння витоків багатьох процесів та явищ і в галузі теорії літератури, і в галузі художньої творчості. Таким чином, античність є одним із наріжних каменів гуманітарної освіти. Коло основних проблем курсу античної літератури визначається її місцем у світовому історико-літературному процесі: антична література стоїть біля витоків європейської літератури. Проблеми традиції та новаторства, спадкоємних зв’язків розглядаються як провідні в проблематиці курсу. Античність органічно входить у систему філософських, естетичних і літературних концепцій сучасності. Тому в посібнику особливу увагу звернено на специфіку образного мислення, естетичну значимість, неповторність античної літератури як явища, зумовленого історично й художньо, і на спадкоємність родів і

жанрів, які спершу сформувалися в античній літературі й продовжують свій розвиток у літературах Нового часу. Вивчення античної літератури має свої труднощі: а). античне суспільство надто віддалене від нашого часу і за своїм суспільним механізмом, звичаями, уявленнями, побутом надзвичайно своєрідне; б). важко сприймаються самі твори античної літератури. Вона представлена переважно поетичними творами, адже в античності поезія поцінювалася вище прози. Античний вірш ґрунтується на поєднанні довгих і коротких складів і не знає звичної для нас рими (вона з'явиться лише в Середні віки у творчості трубадурів). Античний вірш читається повільно, плавно; в). у творах античної літератури зустрічається багато імен міфологічних й історичних персонажів, як правило, нам мало відомих. Рекомендується читати художні твори з виписками, іншими словами – вести читацькі щоденники, якими можна користуватися під час іспиту (заліку). Настійно рекомендується студентам залучати під час підготовки матеріали з історії античного мистецтва, знання якого допоможуть глибше проникнути у світ художньої літератури.

В епоху Середньовіччя світова література вступила у новий період розвитку, який відбувався в умовах формування феодального способу виробництва, що прийшов на зміну рабовласницькій формації. Внаслідок розкладу первісного ладу у феодалізм, обминувши рабовласництво, увійшли варвари. Середньовіччя розпочинається у III–IV ст. н. е., але його занепад у різних країнах відбувається неодноразово. В історичній науці прийнято вважати, що кінець Середніх віків у Західній Європі припадає на перші десятиріччя XVII ст. Проте в різних регіонах світу межа між феодальним Середньовіччям та Новим часом досить рухома. У добу феодалізму літературний процес на Заході і Сході має спільні закономірності і характеризується певною єдністю. Середні віки не були якимось «провалом» у літературному розвитку, як це колись вважалось. Культура Середньовіччя навряд чи поступається стародавній культурі. Можна говорити лише про нерівномірність літературного процесу: одні регіони світу входили у Середні віки в умовах занепаду античного світу, маючи в минулому багату політичну та культурну історію, інші з'явилися на історичній арені із «запізненням», в період розкладу первісного ладу, маючи лише архаїчні форми усно-поетичної творчості. Розпад старих регіонів не призводив до повного зникнення стародавніх культур. Протягом Ранняго Середньовіччя йшла перебудова, поступове формування нової культури та літератури, в процесі його не все відкидалося від старої культури, органічно засвоювався фольклор та література нових народностей. Крім цього, на нові регіональні культури впливали сусідні народності, що вело до взаємодії та змішання різних культур. У Середні віки деякі народи переживали «золотий вік» своєї літератури, якому вже не судилося повторитися (наприклад, література Провансу в XI–XIII ст.). До Середньовіччя належить класичний період розвитку арабської, ірано-

таджицької, японської літератур; слов'яни також зазнали першого значного піднесення (Київська Русь – одна з провідних культурних держав тієї доби). Наприкінці Середньовіччя молоді народності наздоганяють старі і постає розгалужена система народів, які досягають вже приблизно одного рівня економічного, політичного і культурного розвитку. Література Середньовіччя розвивалася під впливом релігії. Крах рабовласницької Римської імперії і виникнення нових, багато в чому феодальних держав супроводжувався кардинальними змінами у сфері світосприйняття, відбувалася «революція умів», пов'язана з утвердженням нових релігій, по-своєму революційних і необхідних для тієї епохи та нового ладу. Для Заходу таким новим світоглядом стало християнство, яке багатьма народностями Європи сприймалося спочатку як чужа релігія, принесена з іудейського, сирійського Сходу. Для Азії, на вою релігією став буддизм, для середньої зони трохи пізніше (у VII ст.) – іслам. На Заході та Сході церква, зміцнівши, користувалась непохитним авторитетом. Світові релігії тяжіли до монотеїстичності, концентруючи увагу на морально-етичних проблемах. Церковна ідеологія зумовила не лише досить дрібну станово-ієрархічну структуру феодального суспільства, а й становий характер літератури, котра розвивалася у певній послідовності зверху до низу. Релігійно-становий критерій визначив врешті-решт і склад усієї середньовічної культури. У Середньовіччі виникли п'ять нових культурних зон: індійська, східноазіатська, близькосхідна, візантійська та західноєвропейська, що відповідає п'ятьом регіонам – спадкоємцям традицій стародавності. В історії західноєвропейського мистецтва розрізняють епоху власне Середніх віків та добу Відродження. У розділі літератури Середніх віків розглядаються літературні явища двох історичних періодів: 1. Раннього Середньовіччя (III–X ст.). 2. Зрілого Середньовіччя (XI–XIV ст.)

